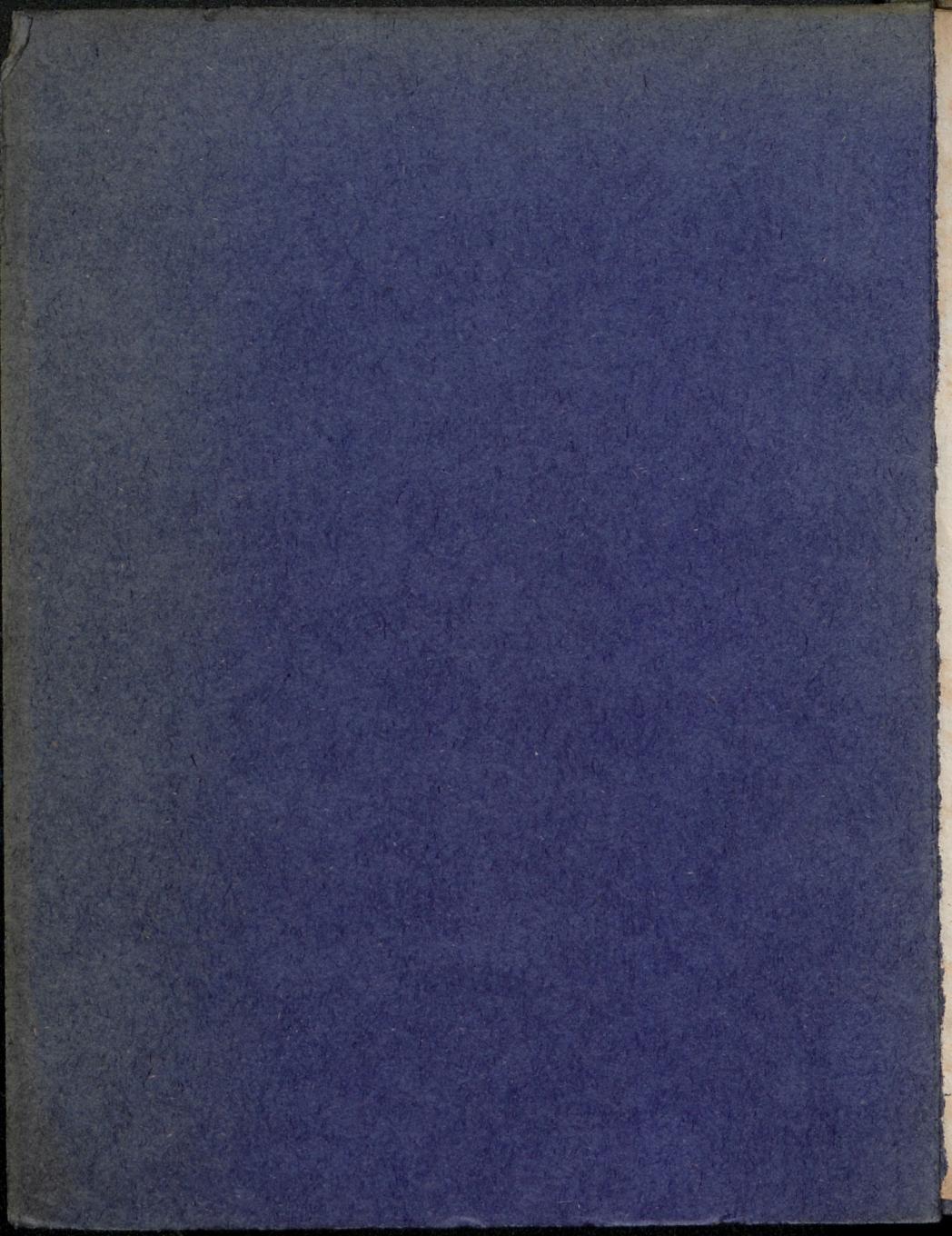

Finichen
De prisca
Fauoleno

1734

49
9

GOTTLOB AVGUSTI IENICHEN
PHIL. ET VTRIVSQUE IVRIS DOCTORIS
DE
PRISCO IAUOLENO
ICTO INCOMPARABILI
PRAECIPVO SAECVLIS SVI ORNAMENTO
DISSERTATIO

KA 536

LIPSIAE
APVD IO. CHRISTIANVM LANGENHEMIVM.
CIO IOCC XXXIIIL

GOTTLOB AUGUSTI HENGHEGEN
PHILIPPI ASTRABUS VIVS DOCTORIS

DE

FRIEGO LAQUEENO

I. *Constantius Landus Praetermissorum libro.*

QUOI legent hosce libros mature censunto:

Profanum uolguſ et inſcium ne attreſtato:

Omneſisque Leguleii, blenni, rabulae, et barbari procul
funto.

Qui aliter faxit, is rite facer eſto.

119214
ALV. IO. CHRISTIANUM LANGENHEIMIA
GIO. 1600 XXXIIII

Q. F. F. F. A. S. Q. S.

Uam bene ageretur nobiscum, si
ICti, qui in elegantioribus literis
ultra uulgs sapiunt, OTTO-
NIS, (a) BRENCMANNI, (b)
ECKII, (c) GVNDLINGII, (d)
REINOLDI, (e) HEINECII, (f)
vt ceteros silentio praetereamus,
imitarentur industriam, et in ue-
terum ICtorum, quos Roma in summis deliciis habuit,
et ad praecipuas in republica dignitates prouexit, uitam,

A 2 res

- (a) Debemus Cl. *Ottoni Papinianum*, sive de vita, studiis, scriptis, moribus et morte *Aemili Papiniani* commentarium, Lugduni Batauorum 1718. in forma octies complicata typis excusum. Meritus quoque est elegantissimi vir ingenii de ceteris Romanorum ICtis, et in praefatione Tomo Imo Thesauri Iuris Romani praemissa protulit perplurimae obseruationes, quae appri- me faciunt ad illustrandam antiquorum ICtorum historiam.
- (b) Uitam *Alseni Uari* terso nitidoque stylo composuit, et Conspectui Pandectarum Amstelodami 1709. edito adiecit *Brenmannus*, vir omni elogio dignus. Eiusdem ICti uitam a Cel. *Ottone* promissam auide et fere impatienter praestolamur.
- (c) *Cornelius van Eck*, ICtus insigniter doctus, *Labeonis* et *Capito- nis* uitam singulari oratione exposuit, eamdemque postea VI- triaecti 1692. prelo commisit.
- (d) *Gundlingius*, immortalis ICtus nominis, *Trebantium Testam* singulari commentario ab iniuriis ueterum et recentium vindicauit, qui Halae anno incerto prodiit.
- (e) Is de *S. Pomponio* orationem Herbornae 1710. recitauit.
- (f) Vt praeclara et paene incredibilia Ill. *Heinecii* in iurispruden- tiam vniuersam merita sunt, ita singillatim piam Romanis ICtis

res gestas, librosque accurate diligenterque inquirerent, singularibusque dissertationibus vniuscuiusque ICti uitam persequerentur. Ea enim, quae RVTILIVS, BERTRANDVS, GROTIUS, PANCIROLVS, GRAUNA, (g) et reliqui ad illorum historiam adtulerunt, adeo incerta, dubia, et plerumque falsa sunt, ut infinitas tenebras offuderint exquisitissimorum virorum historiae, et non spicilegium nobis reliquerint, sed integrum locupletemque messem. Tandem aliquando desisterent ignauit atque somnolenti homines tam importunis cauillationibus traducere viros sapientissimos; tandem compescerent vocem inuidiae malevolentiaeque plenam; neque quamvis contumeliam, nemine refragante, in eosdem im-

mit-

nauauit operam. Etenim praeter elaboratissima de *Vlpiani Hebraisnis*, et *Saturninis* programmata, uitam *Iuuentii Celsi* Francofurti 1727 edidit; uitam *C. Aquilii Galli* elegantissima oratione exposuit, et a. 1731. Francofurti in dias luminis auras exire passus est; denique uitam *Saluui Juliani Halae*. a. 1733. cum orbe literato communicauit.

(g) Plures hostes expertus est *Grauina*, sed neminem quemquam, qui falsiori acerbiorique censura eum impetiti, praeter *Iosephum Aurelium de Ianuario*, qui in festiva republica ICtorum, cura Conf. *Menckenii* Lipsiae a. 1733. recusa, saepe inuehit in illum, ipsius vel inconsiderantiam quamdam p. m. 100. et 101. exprobrat, vel plagii literarii eum accusat, omniaque ex operibus *Iacobi Gothofredi* surripuisse testatur. u. l. c. p. m. 321. Acutum quoque est eruditissimi viri *Gregorii*, *Matianii* generosi et ICti *Ualentini* de *Grauina* iudicium, quod in aureo elegantissimarum epistolarum opere L. V. Ep. V. p. m. 289. profert: *Solidissima est huius viri doctrina, eruditio minime vulgaris, iudicium rectum, politissimus stylus.* Sed se ab hac cornicula Ant. *Augustinus*, *Iacobus Gothofredus*, et *præterea duo*, tresue alii suas plumas repeatant, omnino nuda manebit: eruditis certe mouebitur.

mitterent. Atque si cuius manibus umquam immite atque truculentum fatum accidit, certe is est PRISCVS IAUOLENVS, ICtus sua aetate sine controuersia doctissimus, de quo non solum nemo quisquam ex instituto exposuit, uerum etiam quem iniqua vnius PLINII accusatione duicti, inter emotae mentis homines nimis temere retulerunt non semi docti et patellarii magistri, sed ipsi selectissimi et supremae caueae ICti. Age, satisfacimus promissis nostris, (h) eiiciamus tam anilem fabulam ex historia Iuris, abstergamus tam immeritam labem a ICto prudentissimo, pristinae eundem integritati restituamus, manibusque eius nostro qualicumque parentemus elogio.

§. I.

Quo loco primum spiritum excepit IAUOLE-*Patria Iauoleni.*
NVS, ignorare nos patientur antiqua monimenta. Impudens profecto est FRANCISCI
HOTTMANNI, (i) horribilis illius erga TRIBONIANVM carminis praeconus, mendacium, quo IA-
UOLENVM inter Graecos et peregrinos homines re-

A3 fert,

(h) Promisimus Iauoleni uindicias in Actis Academicis Sect. IX.

p. 264.

(i) in Anti-Triboniano Cap. 12. vbi in hunc modum pronunciat: *Prisorum ergo scriptorum loco TRIBONIANVS nobis tradidit libros et tractatus horum peregrinorum, qui e diffinis provinciis Roman uenerant, ut linguam latinam et demum iurisprudentiam addiscerent, quique a dignitate ueterum tam longe aberant, quantum adiuena nouitius a uero nobili, negotiis patriae suae nutritio, atque in iis exercitato. Hoc numero audiui quandoque censeri AFRICANVM, TRYPHONINVM, MODESTINVM, IAUOLENVM, et his similes, qui honoratos istos et extimios ICtos ueteres tam ambitiose reprehendere et carpere conati sunt.*

fert, et natales eius ex Graecia, insano contradicendi spiritu abreptus, repetit. Neque subscribere possumus ingeniosae CLAVDII SALMASII (k) conjecturae, qua *Iabolenus* pro *Zabolenus*, vtrumque pro *Diabolenus* legit. Quae si uera esset uiri summi conjectura, facile in hanc ego concederem sententiam, ex Africa aut Graecia duxisse originem ICTUM nostrum. Uerum quum, ut postea docebimus pluribus, mendoza mutilaque sit codicis, cui tantam fidem habuit SALMASIVS, lectio, in ipsa Italia hoc decus, hoc ornamentum productum fuisse, confidenter decerno, cuius rei, si alia deessent argumenta, nativa latini sermonis, qua eius scripta se efferunt, pulcritudo haud uulgare testimonium praebet.

§. II.

*Maiores
Iauoleni.*

De majoribus IAUOLENI nulla apud antiquos scriptores mentio est. Neque enim PRIŚCOS illos, quos uel leges, (l) uel ueteres auctores (m) commemorant,

uel

(k) Adscribam ipsa SALMASII herba. Reperiuntur illa in notis in *Iulii Capitolini Antoninum Pium* p.72. ed. Paris. de a. 1620. Huius nominis IABOLENVS ueriloquium uidi, qui quaererent, et nescio vnde rationem eius peterent; mihi non dubium, quin IABOLENVS sit pro ZABOLENVS, vt iugum, ζυγόν et *Ionarius* pro *Zonarius* apud *Nontium*. vtrumque autem pro DIABOLENVS, quomodo scriptum hoc loco repperi in optimo codice Palatinæ Bibliothecæ Διαβολεῖς, inde Διαβολωνεῖς: deinde Zabolenus, et Iabolenus: vt Dieta, Zeta, Diarritum, Zarritum: et διωζεῖς, ζωζεῖς, vel ζεζεῖς cetera. confer et Addenda p. 516. et quae *Cyprian Barbius* ad *Phoebadii C. I. et XLIV.* in notis p. 48. monet, ubi Zabolicus Diabolicum sonare scribit, et *Paulini ad Cytherium* locum excitat: Quibus perennis interit quoque Zabulus. Inuisus aeternum Deo.

*Prisci ue-
teres re-
cenſentur.*

(l) Est inter ueteres ICTOS celebris.

(m) *Priscus Fulcinius*, quem aliquanto post *Tiberii Imp. tempora* nominis celebritatem consequutum fuisse adſirmat *Grotius* in

uel marmora ostendunt, (n) cum IAUOLENO vlo agna-
tio-

Uitis ICtorum L. II. C. V. §. 5. et quem Pomponius, Caius, VI-
pianus, Paulus saepe in libris suis citant.

2) *Flavius Priscus*, cuius mentionem iniicit Pomponius in l. 2. de
Orig. Iur. §. 44.

3) *Neratius Priscus*, quem in tanto amore habuit *Traianus Imp.*
vt imperii successorem ipsum relinquere uellet, nisi *Plorinae ar-
tes* tam lautam opimamque praedam ipsi eripuerint. *Spartia-
nus* in uita *Adriani* C. IV. ICti posteriores ad vnum fere omnes
frequenter ipsi in legibus testimonium denunciant.

4) *Priscus*, qui sub Antonini Caracallae imperio a 170. consul cum
Apollinare fuit, occurrit in subscript. leg. 2. C. de nec. seru.
haered. inst.

5) Occurrit *Priscus* consul cum Dextro a. 194. in subscriptione
l. i. C. vbi de crim. agi oporteat. Idem cum Dextro consula-
tum gesst a. 197. vti patet ex subscriptione l. i. C. de neg. gesst.
l. i. C. de prob. l. 2. de inoff. test. l. i. an seru. pro suo facto post
manumiss. l. i. et 2. quod cum eo, qui in alien. potest. est l. i.
de Edict. D. Adriani l. 3. vt in poss. legat vel fideic.

6) *A. Priscus*, ad quem *Gordianus* rescripsit l. 14. C. de inoff. test.

7) *Priscus*, procurator *Caesaris*, memoratur in l. 21. de auct. et cons.
tutor.

Praeter hos in legibus adhuc inueniuntur.

8) *Aelius Priscus* furiosus, qui matrem occiderat, de cuius poena
ad *Scapulam Tertillum* rescribunt *Diuus Marcus* et *Commodus*
l. 14. de off. Praef.

9) *Priscus*, quem ob homicidium et incendium in insulam de-
portari iusserunt *Diuui* fratres l. 6. §. 2. de Interdictis.

(m) Principem inter *Priscos*, quorum a veteribus auctoribus nomi-
na recitantur, locum meretur.

1) *Tarquinius Priscus* IV. Romanorum rex, de quo in primis con-
sulendus est *Dionysius Halycarnassensis* L. III. ineunte.

2) *Priscus* ad quem plures epistolas scriptis *Plinius*, quem ego
Neratium Priscum ICtum fuisse, si quid conjectura ualeo, fu-
spicor. Extant ad eum L. II. epistola XIII. l. VI. ep. VIII. *Prisci*
huius honorificam mentionem quoque facit *Plinius* L. VII. ep.
VII. VIII. et XIX. Occurrit.

3) *Cornelius Priscus* apud *Plinium* III. 21.

tionis uinculo coniunctos fuisse, in tantis ueteris memoriae tenebris adfirmare ausim.

§. III.

- 4) *C. Lutorius Priscus* apud *Tacitum Annal.* L. III. c. 51.
 - 5) *Lucius Priscus*, *Philippi Senioris* frater, et *Macedonicis legiōnibus Praefectus*, immani fauitia nobilis. Post cruentam fratris mortem A. 249. *Imperator* eligitur. Sed a *Senatu patriae hostis iudicatus*, non ita multo post violenta morte periit. Nullos de eo extare numos contra *Dacieriam*, feminam sagacissimam, euicit *Ill. Spanhemius* T. II. Diff. XI. p. 254.
 - 6) *Priscus Philosophus*, cum quo, teste *Anmiano Marcellino* L. XXV. c. 3. et *Maximo Iulianus* *Imperator* paulo ante suum ex hac uita excessum de animarum sublimitate perplexius disputauit.
 - 7) *Panites Priscus*, Sophista, qui quinquo post *Christum* natum saeculo *Theodosii* junioris aeuo uixit, et praeter epistolās, declaratio-nesque, historiam Constantinopolitanam luci publicae commisit. Frequens eius est apud scriptores mentio. *Euagri* 1.5. c. vlt. *Iornandes* de reb. *Goth.* c. 24. 35. 42.
 - (n) Sic decem *Priscos* ex antiquitate adducit *Gruterus* in aeterno in-scriptionum opere.
 - 1) *Priscum Lauinium Calium CCXXV. 2.*
 - 2) *Longinum Priscum Calium* ib.
 - 3) *Priscum*, *Praetorem*, CCCXVIII. 7.
 - 4) *Sextum Priscum Flauium Calauium DXVI. 5.*
 - 5) *Priscum Caesonium DCCXXXII. 9.*
 - 6) *Priscum Blionis Carei DCCCXIX. 8.*
 - 7) *Priscum Crispinum Secundum DCCCXIX. 9.*
 - 8) *Priscum Sextum DCCCXIX. 10.*
 - 9) *Priscum, Iusti filium DCCCLI. 5.*
 - 10) *Luctum Priscum DCCCCXL. 1.*
- Addimus duos adhuc *Priscos*, quorum notitiam debemus Do-cissimo *Raymundo Duellio*.
- 11) *Priscum Rufum*, cuius memoriam seruat *Lapis XI.* in *Vngaria* in-uentus apud *Duellum* in Diff. de uariis, iisque potissimum selectis. ad elegantiores literas pertinent, rebus p. 18.
 - 12) *Priscum*, cuius meminit lapis XV. in *Vngaria* inuentus apud eu-udem *Duellum* p. 20.

§. III.

Nomen ac cognomen Nostri certissimum est. Semper eum ueteres PRISCVM IAUOLENVM (o) uocant. Neque nos magnopere commouere debet illa IAUOLENI scriptio, qua IABOLENVM ex eo effingunt. B enim pro U uel, vt placet FVLUIO VRSINO,(p) antiquam scribendi rationem ueterum Grammaticorum indicat; uel illa scriptio, quemadmodum docebat obseruauit BARNABAS BRISSONIVS, (q) ex arte, quae inter literas B et U olim extitit, cognatione natales suos repetit; uel, si IO. THEOPHILVM HEINECCIVM (r) audimus, ea literarum permutatio nihil fuit medio aeuo frequentius. In ea enim, pergit HEINECCIVS, tantum sibi indulserunt librarii et lapicidae semigraeculi, ut non magis mirandi uideantur Iubentii, quam Balerii, Bari, Bibiani, Birgini, Bistorini, Bincentii, Libii, Seberi, et sexcenta huius generis, quae in priscis monumentis utramque paginam faciunt.

§. IV.

A primis temporibus aetatis in literarum studiis se strenue uehementerque exercuit, et uiuidam excitatioremque indolem SERUII SVPITII, AVLI CASCELLI et C. TRE-

(o) Plures *Iauoleni* occurruunt in antiquis marmoribus. *Iauoleni*, *cet.*

Augusti liberti, meminit *Gruterus* XLVIII. 9. Apud euudem reperies *C. Iauolenum Modestum* LIII. 15. et *L. Iauolenum Phoebi* DCCXC. i. Mulieres quoque *Iauolena* nomen habuerunt. Testis huius rei luculentissimus est *Thomas Reinesius*, qui *Iauolnam Primillam* ex ueteri inscriptione adducit CL. XIV. 194.

(p) uid. *Museum Kircherianum* ex ed. Io. Philippi Bonanni Romae 1709. p. 102.

(q) Parerg. n. 8.

(r) in *Diss. de Inuentio Celsi* p. 4.

B

*Antiqua
scribendi
ratio Ia
bolenus
pro lauole-
nus.*

*In literis
elegantio-
ribus se
bene uche-
que exer-
cet.*

C. TREBA'TII TESTAE exemplo, circumtulit per vniuersum scientiarum ambitum, in iisdemque nihil in-expertum, nihil intactum reliquit. Fragmenta certe eius, quae fatorum benignitate nobis in Digestis super-sunt, adeo pura, terfa castigataque Latinitate conscripta sunt, vt LAVRENTIVS UALLA, FRANCISCVS FLORIDVS, et ceteri acerrimi, et paene iurati ICTorum hostes, nimia et scrupulosa sua diligentia nihil inuenerint, quod iure reprehenderent in IAUOLENI fragmen-tis. (s)

§. V.

(s) Notant quidem constructionem *Iauoleni* in l. 21. de Adqu. posse vbi gignendi casum pro auferendi casu ponit. *Interdum*, inquit *Iauolenus*, eius rei possessionem, cuius ipsi non habemus, trahere possumus. Sed praeterquam quod excusari possit hoc modo, *cuius*, scilicet rei, ipsi non habemus, scilicet possessionem, plura quoque eiusdem loquutionis exempla reperiuntur apud *Jacobum Perizonium* ad Sanct. Mineruam L. IV. c. 12. confer *Carolum Andream Duckerum* (quem, quod obiter obseruo, *Franciscus Dionysius Camifatus Alexandrum* appellat. u. *Gregorii Maiansii Epistol.* L. V. Ep. IV. p. m. 251.) de Latinitate veterum ICTorum p. 348. Deinde male audit *Iauolenus*, quod *extrarios haeredes* dixerit pro extraneis, qui suis opponuntur l. 36. de bo-nis libert. sed latinissimum locc esse uocabulum, aduocato *Terenio, Lucretio, Auctore ad Herennium, Quintiliano, Suetonio* doce probavit Duckerus l. c. p. 419. *Extrarrii* quoque uocabulo his vsus est *Apuleius*. Sic Apol. p. 300. inquit *Extrarius arbiter*. Et Dogm. Plat. 2. p. 19. *Bona Extraria*. Inter suspectas uoces latinas refert *Georgius Caspar Kirchmaierus* in Latinitate uel praeter meritum uel merito suspecta e Pandectis cruta. C. II. §. 2. uocem *Archigubernus* a *Iauoleno* in l. 46. ad SCt. Trebell. usurpatam. Sed uix est, vt inter hybridas eam reiciamus, quum hic vsus rationem uincit, et pleraque uocabula, quibus dignitatem aut officium hominum designamus, ex commixtione græci latinique sermonis orta sunt.

§. V.

Antiquitatis praeterea fuit scientissimus. Solebant *Antiquitatis per quam su-
diosus fuit* Romani Uestalibus, templi praefectis et custodibus, tam-
quam sanctissimis uiris, et ab omni fraude alienissimis,
ultimo uoluntatis suaे tabulas committere. (t) Ipse
IVLIVS CAESAR, vti refert SUETONIVS, (u) su-
premium eulogium Uirgini Uestali Maxumae comen-
dauit concrediditque. Morem hunc ueterum solemnem
in memoriam reuocauit IAUOLENVS, et in hanc sen-
tentiam grauiter sapienterque respondit: (x) *De tabulis
proferendis Interdictum competere non oportet, si haeredi-
tatis controversia ex his pendet, aut si ad publicam qua-
stionem pertinet; ITAQVE IN AEDE SACRA INT-
ERIM DEPONENDAE SVNT, aut apud uirum idoneum.*
Quemadmodum uero Noster prisorum institutorum
erat tenacissimus; ita quoque, antiquissimo manumitten-
di ritu per uindictam, seruos suos in Africa et Syria in
libertatem uindicauit. (y)

B 2

§. VI.

(t) *Dionysius Gothofredus* ad l. 3. §. 3. de tab. exhib. vbi, *Vlpianum per
aedituum templi aeditum intelligere, satis speciose afferit.* Af-
fert in hac rem non proletaria *Espinus* in iure ecclesiastico uni-
uersali P. III. T. II. C. II. §. 2. p. 1294. Hinc Uestales erant inte-
stabilis, nec quicquam ex aliorum testamentis accipere poterant.
Gellius Noct. Att. L. I. C. XII.

(u) In vita *Iulii Caesaris* c. 83.

(x) l. 5. de tabulis exhibend.

(y) l. 5. de manumiss. uindicta. uide, quae de hoc prisco per uindi-
ctam, id est festucam, alapam et uertiginem manumittendi modo
erudite soledeque annotarunt Duumiri praeclarissimi, *Antonius
Schultingius* in *Iurisprud. ueter.* Anteius*tinianea* ad *Caii Inst. L.
I. T. I. §. 1. p. m. 12. et Euerardus Otto in commentario ad §. 1. I. de
libertin. p. m. 55.*

*Stoicae
philoso-
phiae se-
in primis
addidit.*

§. VI.

Sed quum sine philosophia, qua nullum maius sacrosanctiusque munus hominum generi a DEO immortali datum est, nemo quisquam amplissimum ueri ICTi nomen condigne gerere potest; hinc ad illam addiscendam mature animum appulit, et egregios in eadem progressus fecit. Praecipue Stoicam philosophiam (z) sequutus est, cuius perplura uestigia in monumentis suis reliquit. Dialecticam, cuius insignis in iurisprudentia utilitas est, (a) ad amissim calluit. Sic accurate distinguit, (b) argumento a simili vtitur, (c) et uerborum proprietatis religiosissime studiosus est. (d)

§. VII.

*Iurispru-
dentiae se-
conferat,
sapienti-
que eam-
dem colit
ratione.*

Adsiduae huius et numquam intermissae diligentiae fructum cepit uberrimum, quum iurisprudentiae se se conficeret et ad illam humanarum scientiarum principem animum mentemque omnem transferret. Vsus est in tradenda iurisprudentia magistro COELIO SABINO, (e) a cuius schola non prius discedebat, quam in in-

(z) Sabinianos ad porticum, non ad Academiam, pertinere praeclare contra Edmundum Merillium ostendit Clarissimus Harderuicen-
tivus Antecessor Godofredus Masconius in Diatriba de Sectis Sabi-
nianorum et Proculianorum C. VI. §. 3. et 4.

(a) In iurisprudentia Dialectices vsum quam maxime se exferere, decernit Eucardus Otto in Papiniano C. VIII. §. 4. p. m. 136. sqq.

(b) I. 8. de haered. uel act. uend. I. 14. de haer. inst. I. 63. eod. I. 56. de condit. et demonstr.

(c) I. 108. de U.O.

(d) I. 18. §. 1. de Act. E.U. I. 8. de aur. leg. I. 55. de obl. et Act. I. 83. l. III-117. l. 217. l. 236. §. 1. l. 242. de U.S.

(e) Pomponius I. 2. de orig. Iuris §. 47. Praeter historiae iuris, et uitaturum ICTorum scriptores Iauolenum Sabinianorum sectae ad-
dit Edmundus Merillus L. III. uariant. ex Cuiacio C. XXXVI. p.

intima iuris penetralia sagacissima mente peruenisset, et summam incredibilemque iusti et aequi scientiam (f) sibi comparasset. Sed non vni SABINO, tamquam glebae, se addixerat IAUOLENS, vt in magistri uerba temere iuraret, uerum excelsi Noster animi mirifica et pertinaci industria ueterum auctorum, (g) quorum scripta iurisprudentiam illustriorem reddiderant, monumenta dies noctesque peruolutabat, et quae proficia, vtilia, salutariaque ipsis uidebantur, in vsus suos prudenter seponebat. Neque tamen adeo coecus alios sequebatur, vt fententiis eorum mordicitus inhaereret, neque vlla ratione se ab iisdem diuellere pateretur; sed saepe recedebat ab iisdem, si minus probatae falsaeque ipsis uidebantur, et ueritatem omnibus eiusmodi nugis sapienti anteferebat consilio. (h)

B 3

§. VIII.

362. T. II. opp. ed. Neapolitanae. *Franciscus Marcius Gordonius Praeterniss. Iuris Civilis C. XIII. apud Ottomem in Thesauro Iuris Romani T. II. p. 872. Christianus Otto a Boeckelen de diuersis familiis ICt. C. III. p. m. 30. et Godofredus Mascouius l. c. C. II. §. 4. p. m. 48.*

(f) Intelligimus heic cum *Emanuele Martinio* in epistola ad *Gregor. Maiorium*, ICtum nostra aetate in Hispania principein, quae est L. I. epist. *Maiorium* ep. 4. p. m. 10. illam iurisprudentiam liberaliem ac paene diuinam, quae uersatur in erudiendis mortalium animis, ea tantum fini, vt sint legum custodes, et iustitiae vindices. Non hanc fordidam et proslitutam, fuko et fallaciis deformem, cuius tricis et inuolucris miseri ciues importunissimis litibus implicantur.

(g) Hinc frequens *Caecilii, Uari, Namusae, Cinnae, Seruui Sulpitii, Trebatii, Tuberonis, Cascellii, Ofiliii, Labeonis, Maffurii Sabini, Proculi et C. Caffii Longini* in monumentis *Iauoleni*, quae ad nos peruerunt, mentio fieri solet.

(h) Sic *Caffo Longino* affentitur in l. 6. de lib. et post. l. 8. de aur. leg. l. 16. de U. S. ab illo dissentit in l. 54. de cond. et demonstr.

*A rabula-
rits arti-
bus alie-
nus est.*

Sic rite praeparatus, et omnibus, quibus Iurisconsultus esse debet, exornatus praesidiis, non, ut plerique nostri homines solent, forensem rabulam egit, nec lucrosa uerborum nundinatione sanctissimam castissimamque virginem iurisprudentiam turpiter foedeque conspurcauit atque prostituit. Execratus enim est, et quidem, ut nos opinamur, suo merito, *genus illud uitae*, quemadmodum id facete atque argute appellat noster MAIAN-SIVS, (i) *irrequietum, rixosum, molestiarum plenum.* Non quidem, ut iterum cum MAIANSIO (k) loquar, *eum poenitebat fori usum*, quem exactissime accuratissimeque tenebat, *callere*, sed *forensis uitae pigebat taedebatque*. Quapropter uitam eligebat, non quidem ad numos faciundos comparatam, sed tamen innocentia, animi tranquillitate, amoenitate iucunditateque mirifice commendabilem, et uel ipsis CROESI diuitiis anteponendam.

*Recitatio-
nes insti-
tuit.*

Quod

I. 39. de statu liber. Sic *Tributum* sequitur in l. 100. § 4. de legat. 3. l. 4. de instr. uel instr. leg. l. 40. §. 4. et 5. de cond. et dem. Illius sententiam improbat in l. 64. de Don. int. U. et V. Sic in *Tuberonis* sententiam discedit. in l. 7. de trit. uino uel oleo leg. Ab illius opinione diuortium facit l. 77. de contrah. E. U. l. 25. pr. de instr. uel instr. leg. Sie *Casellio* inscribit in l. 100. de leg. III. l. 7. de trit. uin. uel ol. leg. l. 26. §. 1. de instr. uel instr. leg. Eiusdem sententiam damnat in l. 4. de instr. uel instr. leg. Sic cum *Ofilio* sentit in l. 39. de uulg. et pupill. subst. l. 40. §. 1. et 4. de cond. et dem. l. 27. de capt. et posil. Illius partes deserit in l. 25. §. 2. l. 26. §. 2. de instr. uel instr. leg. Quid? quod per saepe *Labeonis* et *Proculi* sententiam amplectitur, certo indubitateque testimonio, ueritate nihil prius nihil antiquius ipsi fuisse. Sic, ut ex pluribus exemplis tria saltem proferam, *Labeonis* sententiam aliorum opinioni praefert. l. 57. Loc. Cond. l. 32. de pact. dot. l. 90. de furt. Cum *Proculo* facit l. 11. de haered. inst. l. 64. de don. int. U. et V. l. 62. de adq. uel. omitt. haer. (i) Epist. L. II. Ep. 24. p. m. 103. (k) l. c. p. m. 104.

Quod si enim, TVLLIO (l) teste, semper pulerum in
vrbe fuit ius docere, hominumque clarissimorum domi
discipulis floruerunt, quid poterat IAUOLENVS ma-
gis laude dignum perpetrare, quam ad erudiendam iu-
uentutem operam, studiumque suum omne conferre.
Suscepit igitur, bonis auibus, in fidem disciplinamque
suam selectiora qua eius ingenia, iisdemque viam mon-
stravit expeditissimam, qua euitatis scopulis omnibus, ad
augustissimum diuinae Themidos templum, celeriter, au-
spicato, fortunateque peruenire possent.

§. IX.

Non inter angustas priuatae scholae regiones sese *In praece-
tioris Sa-
bini lo-
cum sur-
rogatur.*
continebat excellentissima IAUOLENI doctrina, sed la-
tius euagabatur, illique luculentissimum pertinacis in do-
cendo industriae proemium reportabat. Posteaquam
enim ad plures abiisset COELIVS SABINVS, nemo
quisquam in tanta ICtorum optumorum frequentia digni-
or inuentus est IAUOLENO, (m) qui in demortui SABI-
NI locum sufficeretur, scholaeque, ueterum omnium lon-
ge nobilissimae florentissimaeque, applaudentibus congra-
tulantibusque bonis omnibus, praeficeretur. Atque prodie- *Discipulæ
Iauoleni.*
runt ex incomparabilis IAUOLENI schola, doctissimi fa-
cientissimique Iuriisconsulti, SALUIVS IVLIANVS, (n)
ABVR-

(l) in orat. C. XLI.

(m) Pomponius l. 2. de orig. iur. §. vlt.

(n) Julianum Iauoleno magistro profecisse, non solum refert *Pomponius Obserua-*
1.2. de orig. iur. §. vlt. verum etiam diserte hoc testatur ipse Julianus tiones
1.5. de manu. vñd. in qua Iauolenum praeceptorem suum quædam
obiuocat. Huius ICti uitam nobis dedit, vti supra commemora- ad uitam
vñmus, Ill. Heineccius. Sed nolle omisisset vir summus quæ- Saluï Iu-
liani potiora capita ad Juliani historiam pertinentia. Quod Juliani.

ABVRNVS UALENS (o) et TVSCIANVS, (p) qui laboribus, uigiliis, scriptisque suis perutilem atque fructuosam operam reipublicae adtulerunt.

§. X.

Igitur Cel. Heinecii, quem incredibili amore uenerationeque prosequimur, pace fiat, patua, quasi ὁστὸν εὐ παρεδόθω, annotabimus ad Juliani uitam, et purpurae eius laciniarum nostras assuemus. Primo optarem, ut quem *Saluios* ueteres p. 5. sua commemoratione non indignos iudicauerit, Julianos ceteros, et a ICto nostro diuersos, simul recensuisset, et ad quem rescripta illa Imperatorum, quae ad Julianos emiserunt, pertinenter, exposuisset, illosque a se inticem probe distinxisset. Habuisset Antecessorem U. A. Cornelium van Bynckershoek Opusc. T. II. p. 309. ed. Hall. Et opportune nobis, quum haec scribimus, in manus uenerunt elegantissimae *Maianfi* epistolae, in quibus et quidem L.III. Ep. XXV. quae ad illustrissimum Schombergium, praecepit nobilitatis Mifnicae decus, perscripta est. Inscriptio-nes omnes, quoquot Saginti hodie supersunt, cum literatissimo Schombergio communicant. Inter alias p. m. 145. et Juliani vna meminit, quam integrum heic apposuisse iuuabit.

P. BAEBIO. L' F'

G. A. L' MAXIMO

IVLIANO AED. FLAM'

POPILIA AVITA

EX TESTAMENTO

C. POPILII CUPITI

PATRIS

Deinde illustris vir p. 10. Cl. Conradum ex l. 59. sol. matr. probasse scribit *Antonino Pio* iam mortuo, adhuc inter uiuos fuisse Julianum. Sed clarius id probare l. 17. de iure patron. in qua Diui fratres eum amicum suum uocauerunt. Uerum enim uero parum proderunt ingeniosissimo Heinecio Conradinae suppetiae. Dabimus enim, vt iusto simus liberaliores, sanam, integrum et incorruptam esse hanc legem, (quamuis sagaciores facile heic Triboniani manum agnoscant, uerbaque *Caius idem* non a Juliano sed sciole Triboniano addita esse uel exinde coniiciunt, propterea quod in plerisque praefantioris notae editionibus uel plane absunt, uel asterisco signata sunt) tamen non

§. X.

Reliquo tempore, quod ipsi vacuum erat ab insti- Respondet
tuenda iuuentute, magistratibus ciuibusque consulenti- consulen-
tibus.

de T. Caio, qui Antonini temporibus nominis celebritatem con- sequutus est, intelligenda est, sed de C. Cassio Longino, Massuri Sabini discipulo. Obseruavit enim iam ante nos Marquardus Freherus παρεργων L. II. C. XV. numquam, nisi semel, recessisse a Sabini sententia Cassium, eundemque Sabino plerumque iungi. Ut igitur non mirum sit, Cassium in nostra, de qua disceptamus, lege, iungi Sabino, in cuius uerba tantum non iurauerat, eadem que tamquam coelestia oracula uenerabatur. Neque l. 17. de iure patronatus, quam in suas partes uocauit nis sumimus, adeo clara est, ut non de certioribus subsidiis nobis laborandum sit. Quemadmodum igitur nostra fert opinio, sub primis Diuorum fratum imperii annis Julianus naturae reddidit debitum. Probat nostram sententiam Caius l. 68. §. 3. de leg. I. vbi inquit, ita Julianus quoque senit. l. 31. §. 1. de stat. lib. Julianus dixit. l. 5. §. 5. de Obl. et Act. Julianu placuit. l. 28. pr. de stipul. seru. Julianus scripsit. qua formula certe non vtuntur ICti, quoties de uiuis loquuntur. Nunc extra omnem dubitationem aleam possum est, et a Gerardo Noodtio de foen. et vñoris L. III. C. VII. abunde probatum, plerosque libros sub Diuorum fratum imperio scripsisse Caius. Ergo, quum de Julianu tamquam mortuo loquatur Caius, consequitur, non ita multo post imperium suscep- ptum Diuorum fratum animam efflauisse Julianum. Postea gra- tum fuisset uiris doctis limatissimum audire iudicium Ill. Heinec- eii, cur in Indice Florentio primum locum occupet Julianus. Ni- hil enim certi definit Laurent. Theodorus Gronouius in Historia Pandect. p. m. 70. ed. Hallens. quando ita scribit. In hoc In- dice occurrit primus Iurisconsultus Julianus, non quod Senior sit, uel auctor plurium legum: sed uel quod doctiora scripsit, aut pluris habitus fuerit tamquam conditor Edicti perpetui. cetera. Denique uelle, ut copiosius aliquanto, ac fecit, Ill. Heinecius, retulisset bene dicta Juliani. Certe humanum et benignum Ju- liani responsum est, quo, referente Pomponio in l. 19. de Sct. Mac. scribit. Exceptionem Sct. Mac. nulli obstat, nisi qui sciret, aut scire potuisset, filium familias esse cum, qui credebat. Plura in

C

bus de iure respondit, publica munitus auctoritate, propterea quod tyrocinia aetatis eius in *Domitiani* incidebant tempora, quibus non aliter de iure respondebant ICti, nisi quibus princeps huius rei ueniam fecerat. (q) Non poterat non fieri, quin omnes in deliciis haberent tam exquisitae ICtum doctrinac, incorruptumque iustitiae antistitem, ad domum eius, tamquam commune ciuitatis oraculum, confugerent, et summis praecipuisque honoribus illum destinarent.

§. XI.

*Honores
Iauoleni.*

De uigintiuiratu, quaestura, tribunatu, aedilitate altum apud ueteres scriptores silentium est. Praetorem fuisse, et proconsulem ex praetura in Africam et Syriam uenisse non dubitare nos sinit **IVLIANVS**, (r) **IAUOLENI**

praesentiarum non addiunus, hasque nostras obseruatunculas humanissimi *Heineccii* censurae lubentes uolentesque submittimus.

(o) l. 2. de orig. iur. §. vlt. Amplissimum inter consiliarios *D. Antonini Pii* locum obtinuit *Aburnus*. vide *Lampridium in vita Pi.* C. XII. Diuersus omnino uidetur a *Fabio Ualente*, ad quem L. 4. ep. 24. literas dedit *Plinius*, secus ac uidetur *Bertrando* de uit. Ict. L. I. C. XII. Conf. *Gul. Grotium* de uit. Ict. L. II. C. III. §. 13. et Ill. *Corn. uan Bynckershoeck Opusc.* T. II. p. 70. vbi et uerum nomen *Aburnus* ipsi postliminio quasi restituit.

(p) l. 2. de orig. iur. §. vlt. Huic ICto paene aeternum ex ICtorum republica exilium indixerunt viri docti. Nonnulli nomen eius mirifice distorserunt, eumdemque mox in *Tusciuum Fulcianum*, mox in *Maeциanum*, mox in *Tusciанum*, mox in *Uuiianum* et nescio denique, in quod commutaranter. Sed *Tusciani* nomen ipsi strenue asserit *Bynckershoeckius* l. c.

(q) *Pomponius* l. 2. de orig. iur. §. 47. sub *Tiberio* enim successoribus eius petenda erat de iure respondendi facultas, donec *Adrianus*, Imperator, omnibus, qui studiorum fiduciam habebant, nullis imperatoris codicillis impetratis, de iure respondere perniitteret.

(r) l. 5. de manu. vindicta. vide quae adnotarunt *Bertrandus* in

LENI discipulus. Non solum enim consulares, sed etiam praetorii, aliquando uero praetorii cum iure consulari et XII. fascibus in prouinciam mittebantur, quos proconsules uocabant. Scilicet proconsules, si MANTIVM (s) audimus, dicebantur non tantum ii, qui gesto consulatu ibant in prouinciam, sed et ii, qui ex Praetura in prouinciam proficiscebantur; id quod praeterea exempla OCTAUII, (t) Q. CICERONIS, Q. METELLI CELERIS, GELLII, (u) et PLINII, (x) fatis abunde confirmant. Hoc magistratu quum laudabiliter probeque defunctus esset, in principum (y) senatusque

C 2

uitis ICtorum L. I. c. 9. §. 2. et Grotius in uitis ICtorum L. II. c. 2. §. 13. qui uero oppido egregie fallitur, quando ex uerbis Plinii ad Priscum quemdam L. II. ep. 5. Regis exercitum amplissimum, hinc tibi beneficiorum larga materia, sententiam suam confirmat. Illa epistola enim non ad Priscum lauolenum, sed Priscum Neratium scripta est, quem tam mirifico amore Adrianus prosequebatur, ut ipsi, si quid fatale ipsi contingere, prouincias commendaret.

(s) in Commentarii in Cic. Ep. Fam. L. I. Ep. 2.

(t) Sueton. c. 3. Hic Octavius fuit Augusti Imperatoris parens, qui, et si consularis non erat, prouinciam tamen rexit pro consule. Ideoque scriptum in lapide de eo PR. PRO. COS. uide animaduersiones Casauboni ad alleg. caput Suetonii p. m. 125.

(u) Confer Paulum Manutium Antiq. L. I. de legibus Romanis apud Clau singium in iure publico Romanorum Fafc. II. p. 71. sqq.

(x) Confirmat nos in opinione nostra inscriptio Mediolani in aede S. Ambrosii inuenta apud Gruterum p. CCCCLIV.

C. PLINIUS C. F. C. N. CAECILIUS SECUNDVS COS. AVGVR LEGAT. PRO PRAET. PROUINC. PONTI CONSULARI POTESTATE IN EAM PROUINCIAM AB IMP. CAESARE NERVA TRAIANO AVG. GERMANICO MISSVS CVRAT. ALVEI TIBERIS ET RIPAR. PRAEF. AERARI SATVRNI PRAEF. AERARI MILIT. QUAEST. IMP. SEUIR EQUITUM --- TRIB. MILIT. LEG. III. GALLICAE --- X. VIR STLTIB. IVDICANDIS.

(y) Amicos et comites in consilio habere solebant, si quando in-

tusque consilio adhibitus de obscurissimis implicatisf-
misque iuris quaestionibus sententiam libere, candidate at-
que ingenue dixit. (z)

§. XII.

Fabula

*Plini de
dubia eius
sanitate
profiga-
tur.*

Extremo uite tempore, quum ad senium paulatim uergeret aetas, in infastum turbati cerebri, (a) et *dubiae sanitatis* (b) hominum numerum censumque relatus fuit. Sed profecto ille pide atque improbe. Lubrico et ancipiti vnius PLINII testimonio nititur tam impia et iniuria accusatio. Quapropter magnopere uehementer que miror ad vnum omnes fere uiros doctos (c) fidem habuisse vni et maledico testi, et tam anilem, commentitiam putidamque fabulam inferuisse libris suis. Uera nunc esse credo, quae olim legeram apud FLACIVM: (d) *Vsiatum est in historiis, ut quum unus aliquis initio a uero aberrauerit, tunc et omnes sequentes coecum ducem coesi, et ipsi, id est, negligentes ueritatis inquisitores eum tem-*

dicarent, Imperatores. Aliquando etiam ICTOS adhibuerunt. Nam et Iurisconsulti saepe inter illos amicos et comites Augustorum fuere. vide Claudi Salmasii notas in Hist. Aug. Script. p. 47.

(z) *Plinius L. VI. Ep. XV. vbi inquit: adhibetur consiliis.*

(a) Hoc elogium *Iauoleno* tribuit *Franciscus Hotomannus* in *Anti Tribonianus* suo C. XII.

(b) *Plinius c. l.*

(c) Cel. *Heineccio* in *Hist. Iuris L. I. §. CCXL. p. m. 238.* suspecta aliquanto uisa est *Plini* fides. Inquit enim vir summus: Extrema aetate illum *dubiae sanitatis* fuisse scribit *Plin. Ep. VI. 15.* quamvis *Iauoleno*, vt uidetur, paulo iniquior. Sed timide et dubitanter haec dicta sunt. Et profecto nemo quisquam cordatior nobis hanc gloriam auferre poterit, quin primi fuerimus, qui fraudem astutiamque *Plinianam* deteximus, argumentisque, nisi nos coepit negotii amor fallit, certissimis scenam hanc instruximus.

(d) in diss. de Primatu Papae p. 36.

re sequantur. Plane, enim, ueluti grues, sese mutuo histri ducunt, et sequuntur. Uideamus igitur, an uera sit PLINII accusatio? Hanc vt eo felicius depellamus a IAUOLENO nostro, in PLINII ingenium moresque paullo accuratius, ac factum est ab aliis, inquiramus, necesse erit. Magni facio PLINIVM ob praeclaras rarasque animi dotes, quas iure concelebrant in eo scriptores. Uerum hoc ego palam profiteor, maxumas suas uirtutes maxumis conspurcasse uitii. Bone Deus! quam immoderate de se ipso sentit? quam effusus est in laudibus de se ipso enarrandis? (e) quam seruili adulazione et immani liberalitate prosequitur illos, qui elogia ipsi plus iusto admetiuntur? Hos enim solos aestimat, hos magnificat, hos colit, hos beneficiis ornat, hos ueneratione admirationeque dignos censet, qui fortia facta illius enarrant, qui laudibus immeritis eumdem extollunt, et qui noominis immortalitatem scriptis suis ipsi pollicebantur. (f)

C 3

Neque

(e) En exempla quaedam. L. I. ep. 5. §. 12. "Est mihi cum Cicerone,, aemulatio, nec sum contentis eloquentia faeculi nostri. L. I.,, ep. 13. §. 6. Neque enim quisquam est fere, qui studia, vt non,, simul et nos amet, „ L. IV. ep. 1. §. 5. vbi commemorat templum Tifernatinus extruxisse sua pecunia. L. IX. ep. 23. in qua multa superbe arroganterque de se ipso pronunciat, fateturque "se et Tacitum principatum in studiis obtinere. L. IX. ep. 39. „ Uideor ergo munifice simul religioseque fakturus, si aedem, „ quam pulcherrimam extruxero, addidero porticus. „

(f) Ipse, tamquam forex, se prodit PLINIUS. Uin specimina? dabo. L. III. ep. 11. *Iulio Genitori* renunciat, se *Artemidoro*, *Philosopho*, ob immanem *Domitiani* saevitiam vrbe pulso, pecuniam, quam illi locupletiores negauerant, ipsum mutuatum, gratis delisi. Quaeris, qua causa inductus hoc fecerit *Plinius*? Respondeat ipse: "Est omnino *Artemidori* nostri tam benigna,, natura, vt officia artificorum in maius extollat; inde etiam meum,,

Neque illos ferre poterat homo perdite ambitiosus, qui gratia apud optumates et populum ualebant. Uerebatur enim, ut cum maxume, detrahi ipsius famae, quod alienae gloriae laudique adiiceretur. Nunc satis, vti opinamur, demonstrauimus, in magna nominis celebriitate Romae uixisse IAUOLENVM, praecipua et honorificentissima munera gessisse, et ab omnibus, imo, quod mireris, a Proculeianis, (g) infensissimis alioquin Sabiniorum hostibus, fuisse de iure interrogatum. Hoc pugnit PLINIVM intolerabilis ambitionis reum. Ut igitur nisi penitus infringeret, certe minueret IAUOLENI dignitatem, hanc fabulam excogitasse uidetur. Nulla igitur pulchrior, nulla optatior occasio fese offerebat PLINIO

meritum, vt tiera, ita supra meritum praedicatione circumfert. Deinde scribit: "Artemidorum praedicare ideo eximiā gloriam meruisse ipsum. „ Tandem ita loquitur. "Est quidem iucundum, quod me cum apud alios, tum apud te tantis laudibus cumulet." L. III. ep. 21. laudat *Martialē* vita functum, additque uiatico dimisisse eudem. Sed cur laudat tantopere *Martialē Plinius?* Recitabo ipsius uerba: "Dederam hoc amicitiae, dederam etiam uerfulis, quos de me composuit, confer et §. 6. citatae epistole. L. IV. ep. 27. non aliam ob rem, *Falconi Augurini* poemata, tam iuividis elogis prosequitur, quam, quia in illis PLINIVM laudibus euixerat. Quid aliud cognoscimus ex L. VI. ep. 11? Testatur id porro L. IX. ep. 20. qua sic *Uenator* rem alloquitur: "Tua uero epistola tanto mihi iucundior fuit, quanto longior erat, praesertim quum de libellis meis tota loqueretur," L. IX. ep. 21. capropter *Sardo* gratias agit, quia honorificam eius mentionem in libro suo fecerat.

(g) l. II. de haered. instit. l. 28. de auct. iud. poss. vbi in priori lege *Iauolenus Proculi* sententiae his uerbis subscrabit. UERA EST PROCVLI OPINIO. In altera lege is, qui *Iauolenum* interrogat, ait: *Me illud maxume mouet, quod praeceptoribus suis h. e. Sabinianis, placet, unum esse testamentum.*

NIO, nefarium hocce exequendi consilium, quam conuentus, ad quem amicos, et inter illos, PRISCVM IAUOLENV M inuitauerat PAVLVS PASSIENVS, eques Romanus, vt elegos ipsis recitaret. Is, inquit PLINIVS, (h) quum recitaret, ita coepit dicere. PRISCE iubes? Ad hoc IAUOLENVS PRISCVS: *Ego uero non iubeo. Cogita, qui risus hominum, qui ioci. Est omnino PRISCVS dubiae sanitatis.* Sed, proh Deum hominumque fidem! quid infani latet in hoc dicto? Aderat IAUOLENVS, uir grauis et seuerus, vt adolescentuli iuuenilem aestum, faceta hac et arguta formula, reprimet, admoneretque eum, multum adhuc requiri studii, laboris diligentiaeque, priusquam tantum audaciae sibi sumeret, vt in tam frequenti doctissimorum hominum concione frigidos ineptosque elegos recitaret, illosque a salutari reipublicae cura importune auocaret. Non poterat aliter IAUOLENVS, PAVLO, vt ait PLINIVS, *amicissimus*, quam vt eumdem, callida et uersuta arte, quum priuata monita nihil proficerent, ad meliora sa- nioraque consilia in posterum capienda hortaretur. Indicare simul uoluit IAUOLENVS, non esse ita in publica commoda peccandum ab adolescentulis, vt uiros publicorum onere munerum fessos ad pueriles suas delicias pertraherent. Praeprimis, si alienis plumis faltem! sese exornarent, neque de suo ingenio aliquid proferrent, quod laude admirationeque dignum sit. Nouerat IAUOLENVS, iam MARTIALEM perstrinxisse inauditam PAVLI audaciam, qui carmina, quae ab aliis immo- dico pretio redemerat, ruptis uerecundiae repagulis, pro suis

(h) L. VI. ep. 15.

suis recitauerat. (***) Sapiens profecto, incomparabile que facinus! Iam olim, si recte diuinavit ill. HEINEC CIVS, (i) immoderatam et inanem PAVLI arrogantiam lepide atque acute reprehenderat IVUENALIS, (k) immitis ille et acerbus uitiorum insectator. Sed irascitur PLINIVS. Uin tantae irae causam? Non ignorare te eamdem sinit ipse PLINIVS. Singulari in amore habebat PAVLVM, erga quem praeconcepta mirificae in poesi doctrinae opinione ferebatur. Hinc illae lacrime. Qui enim municeps PROPERTII, qui inter maiores numerat PROPERTIVM, is magnus atque excellens PLINIO poeta est. (l) Quasi a maioribus arcessenda gloria, nec a se ipso propriaque uirtute petenda es- set. Certe vnum hoc mendacium non leuem *Plinianae* famae maculam inurit. Ipse etiam nugator sibi contradicit, quando in epistola sua pergit: *interest tamen officiis, adhibetur consiliis, atque etiam ius ciuale publice responderet*. Amabo! quis eum consiliis adhibebit? quis expetet responsa eius? qui pristinum animi uigorem amisit, qui in EPI- CVRI intermundia aliquamdiu secessit, et irreparabilem mentis iacturam fecit. Nugae! Fabulae! Gerra plusquam Siculae!

§. XIII.

(***) Lepide perstringit *Pauli Passieni* insaniam *Martialis* L.II. Ep. 20. Carmina *Paulus* emit, recitat sua carmina *Paulus*.

Nam quod emas, possis dicere iure tuum.

(i) in vita *Saluui Juliani* p. 16.

(k) Sat. I. u. 2. sqq. et Sat. III. u. 8.

(l) L. VI. Ep. 15. Est enim municeps *Propertii*, atque etiam inter maiores suos *Propertium* numerat. Confer et L. IX. Ep. XXII. vbi ingenium et mores et genus *Pauli Passieni* describit, ipsumque immeritis plane laudibus afficit.

§. XIII.

Quando diem obierit supremum, res parum expedita ^{Mors Ia-}
est. Plerique vsque ad ANTONINI PII tempora uitam ^{ueleni.}
produxisse IAUOLENV M arbitrantur. (m) Decepit eos
CAPITOLINVS, qui scribit: (n) *Multa de iure sanxit* (AN-
TONINVS) *vsusque est iurisperitis* UINDIO UERO,
SALUO UALENT, UOLVSIO MAETIANO,
VLPIO MARCELLO, et IAUOLENO. Uerum
enim uero in mendo uersatur locus ille, in quo *Diabolus*
se inuenisse nobis persuadere cupit SALMASIVS. (o)
Ipsa historia repugnat huic lectioni, vt nihil impedit,
quo minus pro IAUOLENO substituamus IVLIANO,
quem ANTONINI PII tempora non solum attigisse, ue-
rum etiam illi mortuo superstitem fuisse, supra obserua-
uimus. (p) Nostra sic fert opinio. IAUOLENV M
vltimis TRAIANI temporibus fatis concessisse. (q) Tres
rationes mouent me, vt sic confidenter decernam. Pri-
mo profecto non omisisset recensere IAUOLENV M in-
ter consiliarios ADRIANI SPARTIANVS, si ADRIA-
NO

(m) Sic pronunciant Bertrandus in uitis ICTOR. L. II. C. IX. §. I.
Rutilius in uitis ICT. C. LVII. §. I. Eberlinus de Orig. Iur.
C. XLVII. §. I. p. m. 381. Panzirolus de claris legum interpr.
L. I. C. 32. p. m. 42. ed. Lips. 1721. quam Illustri Hoffmanno
acceptam referimus. Rupertus Ad Enchiridion Pomponii L. III.
C. XIII. Sect. IV. p. m. 457. Grauina de origine iuris ciuilis
p. m. 68. ed. Lips. d. a. 1717. UUiclingius ad Labitti Indicem
ICTORUM Alphabet. p. LXXIX.

(n) in uit. Antonini Pii C. XII.

(o) in notis ad scriptores Histor. Angustae p. 72. (p) p. 17.

(q) In eadem fere sententia nobiscum est Gerardus Noodt de Foe-
nore et Vsur. L. III. C. VI. quando scribit: *Iauoleni postrema*
pars uidetur incidisse in imperium Traiani, quo tempore cum de-
lirare coepisse Plinius scribit. Quapropter Heinccianae senten-

NO imperante adhuc in uiuis fuisse, sed adjunxit et clarissimis Triumuiris, IVLIO CELSO, SALUIO IVLIANO et NERATIO PRISCO, quos in consilio habuisse ADRIANVM, idem scriptor (r) refert. Deinde causam nullam video, cur ADRIANVS, sagacissimus princeps, IAUOLENO non edictum perpetuum componendum commisisset, si ipsius temporibus adhuc in mortalium coetu fuisse Noster. Denique CAIVS, qui ADRIANI et ANTONINI PII temporibus in primis floruit, quum adducit nostrum, IAUOLENVS, inquit, (s) negauit, quam formulam non usurpare solent ICti, quando uiuum spirantemque appellant.

§. XIVIII.

*Ingenium
et mores
Iauoleni.*

Ingenium naectus erat IAUOLENVS acerrimum literarumque capacissimum, iudicio vtebatur sublimi atque exquisito, singulari et admirabili memoriae felicitate omnes sui aequales longe antecellebat. Moribus, praeterea, erat placidissimus sanctissimisque. Iustitiam pie inuiolateque coluit, et cuncta cordati incorruptaque iustitiae sacerdotis munia egregie expleuit, ita tamen, ut non omnes iuris apices sectaretur, sed, quoties occasio postulabat, aequitatem, (t) non fucatam, non fallacem,

non

tie calculum adicere non possumus, qui in Hist. Iuris L. I. §. CCXL. p. m. 237. *Iauolenum Adriani* tempora attigisse contendit. Multo minus *Andreae Stüblii* crassum errorem probamus, qui in Indiculo Historico Chronologico Lexico Fabro-Celariano praemisso *Iauolenum* tertii saeculi Scriptoribus annumerat. (r) in uit. *Adriani* c. 18. (s) l. 46. de rit. nupt.

(t) Aequitatis studiosissimum fuisse *Iauolenum*, monumenta eius satis superque ostendunt. Prouoco ad l. 25. de donat. l. l. 4. de diu. temp. praescr. l. 71. de furt. l. 21. de iniur. l. 200. de R. l.

non cerebrinam illam, sed naturalem, sed genuinam, sed ueram subtili, duro et immitti iuri laudabiliter praeferret. Ceterum ius suum cuique aequa lance tribuit, neque adulazione, blanditiis, assentationibusque se vñquam capi passus est, vt indignum aliquod facinus perpetraret, et contra animi sui sententiam responderet. Ipsa fisci iura, quae mirum in modum augere solent ICti, non tam conscientiae suae, quam loculis suis inseruientes, non tam cara ipsi fuerunt, vt impium et iniquum lucrunt ipsi addiceret; sed potius creditorum causam contra rapaces Fisci manus fortiter atque generose defendendam suscepit. Digna IAUOLENI uerba sunt, quae hoc transcribamus: (u) *Non possunt villa bona ad fiscum pertinere, nisi quae creditoribus superfutura sunt, id enim bonorum cuiusque esse intelligitur, quod aeri alieno supereft.* Quam praeclara aureaque dicta sunt, quibus religiosissimus ICtus scripta sua, tamquam pretiosissimis gemmis, distinguit? Seligamus ex innumeris bina, eademque lectoribus nostris recitemus. *Beneficium,* inquit Noster, (x) *Imperatoris, quod a diuina scilicet eius indulgentia proficiuntur, quam plenissime interpretari debemus.* Et alio loco in haec uerba erumpit IAUOLENVS: (y) *Bona fides exigunt, ut quod conuenit, fiat.* Quae si accuratius lego, nae ICti, sed rigidissimi seuerissimique Philosophi placita mihi legisse uidear! Adeo tam pulcra, docta, sapientiaque sunt IAUOLENI omnia, vt non cum ueteribus ICtis eum comparem, sed eorum omnium principem iudicem. Atque quam raro reperiatur magnum aliquod

D 2

inge-

(u) l. n. de iure fisci.

(x) l. 3. de conflit. princ.

(y) l. 21. Loc. Cond.

ingenium, cui non aliquid dementiae admixtum sit; id mirandum omnino in IAUOLENO est, quod summas clarissimasque uirtutes suas nullo capitali uitio obscurauerit, extinxeritque. Hoc fatendum est, quod negari nequit, bis irae laxasse frenum, et horribili carmine: *Et sane absurdum est.* (z) *Quod absurdum et minime iuri ciuili conueniens est,* (a) in alterius sententiae inuectum fuisse patronos.

§. XV.

Sententiam Iauoleni ad unum omnes ferre ICTi tuerentur. His illustribus uirtutibus consequutus est IAUOLENS, vt certatim exquisitissimis laudibus eum professetur, quantur ICTi, uerba eius tamquam coelestia oracula uenerentur, (b) et a sententia eius numquam fere diuortium faciant. (c) Atque, quod omnium elogia superat, et ingentem gloriam Nostro conciliat, ipse IVSTINIANVS Imperator, in grauissima causa sententiam eius tamquam optumam sapientissimamque amplectitur, ipsique omnimodam legis uim potestatemque tribuit. (d) Quid?

(z) l. 36. de bon. libert.

(a) l. 23. de Vfurp. et Vsic.

(b) *Iauoleni* sententiam probant *Julianus* l. 5. de manum. vind. *Ualens* l. 15. de ann. leg. et fideic. *Caius* l. 236. §. 1. de U. S. *Paulus* l. 20. §. 1. de interrog. in iure faciend. l. 8. de Aur. Arg. Mund. leg. *Vlpianus* l. 2. §. 17. de haered. uel act. uend. l. 6. de lib. et post. l. 19. de haered. inst.

(c) *Vnus Caius*, et quidem semel, et in causa leuissimi momenti in l. 46. de ritu nupt. a *Iauoleni* opinione discedit.

(d) Erat inter ueteres legum autores controversia, quando pubertas inciperet in masculis, vt liberi immunesque deinceps essent a tutela. *Cassiani* eum puberem esse dicebant, qui habitu corporis pubes apparebat, id est, qui generare poterat. *Proculiane* eum, qui quatuordecim annos expleverat. *Priscus* vero *Iauolenus* eum puberem esse affirmauerat, in quem vtrum-

Quid? quod in tanta ceterorum, quibus PRISCI nomen inditum est, celebritate, solus est IAUOLENS, quem legum auctores PRISCI, quasi vistato solennique, nomine appellant. (e)

§. XVI.

Supereft, vt de scriptis IAUOLENI, quibus immor- *Scripta lauoleni,*
talem nominis gloriam sibi peperit, paucis adhuc pre- *quae in Indice Flo-*
cipiamus. In Indice Florentino sequentes libri repe- *rentino comme-*
riuntur:

I. Ex CASSIO *Biblio de scriptis.* Ex CASSIO *libri commen-*
XV. quos, vti placet GODOFREDO MASCOUIO, U. *moranter.*
C. (f) modestiae causa ita inscriptissime uidetur, significans,
non ideo hos libros, a se scriptos, vt sectae suaes, cum ce-
teris, principem reprehenderet, sed vt suppleret, et illu-
straret, quae is literis prodiderat. CAII itaque senten-
tiam in his libris recitat, eamdemque fere semper assen-
sione sua comprobatur. (g) Eius proinde sententiam, vt
D 3 iterum

que concurrebat, et habitus corporis et numerus annorum. *Ia-*
uoleni sententiam ceteris praefert *Iustinianus* pr. Inst. quib. mod.
tutel. fin. conf. et *Ottone* ad hunc locum, et *Vlpiani* fragmenta
Tit. XI. de tutelis, et *Schultingum* in notis in *Iurisprudentia*
Antejustinianea p. m. 604.

(e) Sic sub *Prisci* nomine citatur ab *Vlpiano* in l. 10. §. 2. de *Vsu*
et hab. a *Pomponio* in l. 112. §. 3. de condition. et demonstrat.
a *Iuliano* in l. 21. de mort. cauf. donat. a *Paulo* in l. 1. §. 21. de
adquir. uel amitt. poss. et in l. 2. §. 6. pro emtore. Fauent sen-
tentiae nostrae Duumviri Selectissimi *Edmundus Merillius* L. III.
Uar. ex *Cuiacio* G. XXXVI. p. 362. opp. T. II. ed. Neapol. et
Bynckershoeckius in *Obseruat. Iur. Rom.* L. III. C. XXIV. p. 323.

(f) de Sectis Sabinianor. et Proculian. in iure ciuili p. m. 50.

(g) In eadem nobiscum sententia est *Christianus Otto a Boeckelen*
in *Diff. de diversis familiis* ueter. Ict. C. III. in *Opusc.* p. m. 30.
et III. *Christianus Godofredus Hofmannus* in *Histor. Iuris* P. I.

iterum in partes nostras uocemus MASCOUIVM, (h) ampliat, (i) mitigat, (k) regulaeque consuetudinem subiicit. (l) Aliquando tamen in aliam opinionem discedit, CASSII que sui partes deserit. (m) CASSIUS uero ille, cuius sententias memoriae prodidit IAUOLENVS, fuit C. CASSIUS LONGINVS, a quo Cassianorum nomen descendit, et quem in tantis deliciis habuit IAUOLENVS, ut sub CAII nomine saepe in scriptis suis honorificam eius mentionem faciat. Monemus id ea propter, ne imperiti inde occasionem sumant commiscendi, ac si TITVM CAIVM, qui ADRIANI ET ANTONINI PII temporibus libros suos edidit, (n) intelligeret Noster, eundemque cum C. CASSIO LONGINO temere imprudenterque confundant. Ipsae legum inscriptiones iuant coniecturam nostram. Non enim ex TITI CAII, sed C. CASSII LONGINI libris depromptae sunt. (o) ANGELVS POLITIANVS, uir cete-

p. 148. strenuus, inquit, *Cassii propugnator fuit, eiusque sententias et scripta Jaepius allegauit.*

(h) c. l.

(i) in l. 21. §. 2. de adqu. uel amitt. poss.

(k) in l. 36. §. 2. Mandat.

(l) in l. 28. de statu liberis.

(m) in l. 54. de cond. et dem.

(n) Hoc docte atque praecclare probatum dedit *Noodtius* de foenore et vfur. L. III. C. VII. Opp. T. I. p. 213. ed. Col. Neque poterat intelligere T. *Caium Iauolenus*, quum ille nihil quicquam scriptorum suorum *Traiani* temporibus, sub cuius ultimos imperii annos uita deceplisse *Iauolenum* supra euicimus, ex manibus suis exire passus erat.

(o) l. 54. de cond. et dem. quae ex libr. II. ex *Caffio* desunta est. In commentariis *Caii* scriptum est, et l. 73. de solut. quae libr. XI. ex *Caffio* natales suos debet. In libr. *Caii* scriptum est,

ceteroquin doctus atque intelligens, suaves nugas agit, et pro libris XV. legit V. Sed mendacii arguunt eumdem perplurimae legum inscriptiones, quae sexti, septimi, octauui, noni, decimi, vndeclimi, duodeclimi, decimi tertii, decimi quarti et decimi quinti meminerunt, quas consueta industria in indice collegit LABITVS. Ad eumdem CASSIVM notas scripsisse uidetur TITVS ARISTO, quemadmodum nonnullae leges non obscure id indicant. (p) An uero ante ARISTONEM suos in CASSIVM commentarios composuerit IAUOLENVS? in quam sententiam respondet GREGORIVS MAIANSIVS, (q) Hispanorum nostro saeculo doctissimus, in tantis ueteris memoriae tenebris ego adfirmare non audeo. Ceterum exemplo IAUOLENI animaduersiones suas in CVIACIVM Uariantia ex CVIACIO inscripsit EDMUNDVS MERILLIVS.

Secundum locum in indice Florentino occupant *Epistolon βιβλια δεκατεσσαρα*, in quibus plerumque illum ordinem tenet, vt primo quaestione proponat, et deinde statim illi responsonem suam, solemni formula, RESPONDIT, subiungat, imitatus LABEONEM, (r) et PROCVLVM, qui ante ipsum octo epistolarum libros scriperat, et in illis responſa sua collegerat; quae libri inscriptio postea adeo placuit NERATIO PRISCO (s) et

(p) l. 17. §. 3. de Vſufructu, in qua Vlpianus: *Cassius quoque scribit.*
Et Aristo notat. et l. 17. §. 2. de Vſufr. Et Aristo apud Cassium
notat.

(q) Ep. L. IV. Ep. XI. p. m. 193.

(r) Epistolarum *Labeonis* fragmentum reperitur in l. 30. §. 1. de vſurp.
et vſuc.

(s) Citatur Neratii Prisci L. IV. epistolarum in l. 12. §. 35. et §. 43.
de instr. vel instr. legato.

CAECILIO AFRICANO, (t) et POMPONIO, (*)
vt illam responorum suorum collectioni praeponerent.

III. Succedunt ad PLAVTIVM βιβλία πεντε siue ex PLAVTIO libri quinque, in quibus fragmentis PLAVTII sententiam et uerba fere integra refert, raro discedit ab ipso, et praeter vnicam legem 34. de stipul. seruor. in qua iudicium suum interponit, uix reperies aliquid, quod de suo addidit IAUOLENVS. Celebris fuit PLAVTIVS, et UESPASIANI temporibus nominis famam consequutus est. Tanti eum fecerunt ICTI, vt praeter IAUOLENVM, POMPONIVS L.VII. et PAVLVS L.XVIII. ad eundem scripserint. Quid? quod NERATIVS PRISCVS, VLPIANO (u) teste, libros aliquos ad PLAVTIVM composuit.

§. XVII.

Libri Iauoleni, qui in Indice Florentino non omisi sunt.

Atque hi, quos iam commemorauimus, in indice Florentino reperiuntur. Duo tamen adhuc supersunt in Pandectis IAUOLENI opera. Epitome ex libris posterioribus V. LABEONIS, et Fragmenta IAUOLENI ex libris posterioribus LABEONIS, quos a se iniuciem probe distinguendos esse, grauiter docet EDMUNDVS MERILLIVS. (x) Audiamus ipsius uerba: *Alii sunt libri posteriorum LABEONIS a IAUOLENO epitomati; atque alii libri IAUOLENI ex posterioribus LABEONIS, quamquam idem est numerus librorum in indice Florentino.* Quum multa LABEO scripsisset in libris posterior-

(t) *Caecilius Africanus* uiginti epistolarum libros reliquissime uidetur. Ita enim *Vlpianus* in l. 39. de leg. 1. eius librum XX. epistolarum allegat. (*) *Pomponius* uiginti epistolarum libros scripsit, quemadmodum id l. 67. sol. in atrium, et l. 6r. de Admin. et Peric.

Tutor. non obscure indicant. (u) in l. 5. de seru. praed. vrb.

(x) Obseruat. L. V. c. 38. p. 190. T. I. Opp. ed. Neapol.

steriorum ad linguam latinam enarrandam illustrandamque conducentia, ut refert GELLIUS l. 13. c. 10. IAUOLENS forte in libris epitomatis selegerat, quae potissimum ad ius ciuale pertinebant, alia reciderat, ut PAVLVS in libris Digestorum ALPHENI. In his nibil sere IAUOLENS de suo retulit. At in libris ex posterioribus LABEONIS IAUOLENS multa de suo adiecit, probata uel reiecta quandoque LABEONIS sententia. In his et illis sunt diuersae quaestiones. Uel, si Cl. MASCOUIVM (y) sequimur. In Fragmentis ex Posterioribus LABEONIS modo LABEONIS sententiam solam silit, modo cum aliorum, puta SERUII, CASCELLII, TREBATTII, OFILII, TVBERONIS, qua recentiorum in primis PROCVLI placitis comparat et contendit. In epitome sententiam LABEONIS subinde acerbe refellit, interdum ampliat, et strictae ueteris iuris regulae exceptionem, siue temporis usum addere solet. Neque est, cur miremur, LABEONIS partes saepe deseruisse IAUOLENUM, quum obseruante PETRO PERRENONIO, (z) plerique ueterum ICtorum a LABEONIS sententia recedunt. Erat enim LABEO nimia ingenii sui fiducia turgidus, atque ad dissentendi studium iusto proclivior, ut res claras, perspicuas, et apertas quoque in dubium uocaret. Indicare id nobis uoluit IAUOLENS in l. 25. qui test. fac. poss. ubi, quum primo SERUII sententiam explicasset, postea LABEONIS limitationem adfert, et tandem hoc addito epiphonemate finit: Ego nec SERUEUIM

(y) c. 1. p. 50. et 51.

(z) Animaduers. et Uariar. Lection. Libro I. C. XXI. apud Ottōnem in Thesauro Iuris Romani T. I. p. 618.

UIVM puto aliud sensisse. Accedebat, quod miris et a forensi vīsi plane alienis opinionibus delectaretur LABEO. Iure illum eapropter reprehendit Noster, quando in haec uerba prorumpit: (a) LABEONIS et OFILII sententia rationem quidem habet, sed alio iure vitimur.

Peroratio.

Sed quorsum haec? inquieris, Consultissime MENCKENI, quorsum? ut scias, (liceat PLINIANI sceleris vltori vindicique PLINIANIS uerbis vti.) (b) non posse IAUOLENV M me incolumi iniuriam accipere. Diu multumque indignissimis contumeliis adfecerunt ICTum praestantissimum iuris Romani Scriptores, et uel plane nihil de eo literis consignarunt, uel pauca et proletaria in medium adtulerunt, uel solum barbarum et infame PLINII carmen recitarunt, et anilibus hisce inceptiis sibi mirifice placuerunt. Nunc meliori redditus fortunae, curis, uigiliis lucubrationibusque nostris, sub TVIS, Amplissime MENCKENI, auspiciis in publicum prodire cupit, seque in TVAM tutelam curamque magnopere atque uehementer commendat. Non quidem tam magnifico ornatu, quemadmodum PAPINIANVS, incedit IAUOLEN VS meus.

(a) l. 39. §. pen. de statu liberis.

(b) Vsurpat ea uerba de Atilio Crescente, Plinius L. VI. ep. 8. §. 4.

meus. Sed quum illius plastes non uitarum scriptoris,
sed consarcinatoris (c) elogium anxia et meticulosa sua
diligentia retulerit, nolui hac me macula aspergere, sed
uestigia sequutus sum doctissimorum hominum, Ill.
HEINECII in primis, quem nostra aetas PAPI-
NIANVM suum iure meritoque uocat. Multum
non multa scribere soleo. Aspernatur pannosam, etsi
splendidam, uestem IA UOLEN VS, amat humilem,
communem, et quae virum grauem sapientemque de-
cet. Quapropter non dubito, fore, quin IAUOLE-
NVM meum, cuius salutem fortunamque TIBI cu-
rae cordique esse nuper coram ostendisti, hoc uestitu
indutum beneuole excipias, Eruditissime MEN-
CKENI, illiusque patrocinium in TE lubens
uolensque suscipias. Non excurram in laudes TVAS.
Noui enim, quam modeste uerecundea de TE
fentis in tanta rerum praeclarissimarum a TE
gestarum copia. Uerendum mihi alioquin esset,
vt uerissimarum TVARVM laudum praeconio
TIBI, uiro modestissimo, molestus sim, et importunis
meis laudationibus TIBI stomachum moueam. Satis
ego habeo, publica hac alloquutione TIBI declarasse
incre-

(c) Notat hac censura Ottonem Franc. Dionysius Camusatus in epi-
stola ad Maiansum, quae est inter epistolatas Maianfi L. V. ep. IV.
p. m. 250.

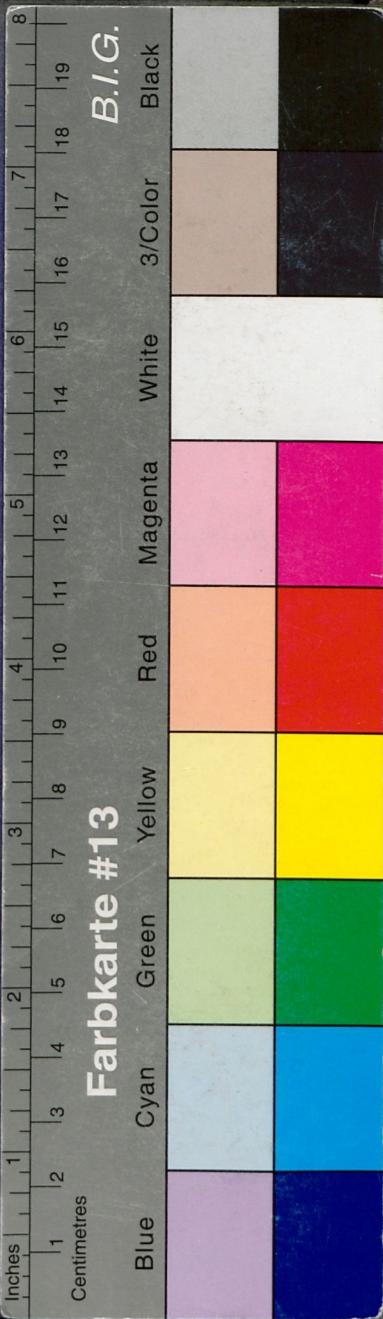
incredibilem illum, quo TE complector, amore, et summa, qua raras exquisitasque TVAS ingenii animique dotes prosequor, uenerationem. DEO immortalis atque religiose supplico, vt consilia TVA prosperet atque fortunet, uitam tranquillam placidamque TIBI concedat, quod triste, quod infastum, quod illaetabile est, longissime a TE auerruncet, TEque cum **LANGGVTHIA** TVA, *femina castissimis sanctissimisque moribus, et insigni Lipsiensium feminarum ornamento*, perplures annos ex uoto omnium, qui TIBI bene precantur, transigere iubeat. Uale,
MENCKENI Amicissime, et hominis
 TVI amantissimi memor uiue.

XR3690298

L6538

Farbkarte #13

47
9

GOTTLOB AVGVSTI IENICHEN
PHIL. ET VTRIVSQUE IVRIS DOCTORIS
DE
PRISCO IAUOLENO
ICTO INCOMPARABILI
ET
PRAECIPVO SAECVLIS SVI ORNAMENTO
DISSERTATIO

LIPSIAE
APVD IO. CHRISTIANVM LANGENHEMIVM.
CIOCCO XXXIIII.

